

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ РОЗБІЙНИХ НАПАДІВ НА ІНКАСАТОРІВ

**ЯГОЛЬНИК Олег Михайлович - здобувач Донецького юридичного інституту
МВС України**

УДК 343.98:343.712.1

У статті наголошено, що спосіб учинення злочину є одним із головних елементів криміналістичної характеристики. Встановлення способу вчинення розбійного нападу на інкасаторів допомагає з'ясувати, що відбулося на місці події та спланувати низку заходів із розслідування кримінального правопорушення. Виходячи із прийнятого в криміналістиці розуміння способу вчинення злочину, розкрито способи вчинення розбійних нападів на інкасаторів як систему дій із їх підготовки, вчинення та приховування. При цьому наголошується, що вчиненню розбійних нападів на інкасаторів передують ретельна підготовка.

Ключові слова: розбій, інкасатори, спосіб вчинення, криміналістична характеристика, напад, насильство, розслідування.

Дослідження способу вчинення злочину має важливий характер при розслідуванні кримінальних правопорушень. Недарма в загальній теорії криміналістики спосіб учинення злочину давно і дуже ретельно вивчається. Адже зазначений елемент механізму злочину в структурі будь-якої криміналістичної характеристики посідає важливе місце. Не є виключенням і розслідування хуліганства, що вчинене у публічних місцях. Тому що багатоманітність способів вчинення зазначеного кримінального правопорушення дає можливість виокремити певні кореляційні зв'язки між ними та іншими елементами криміналістичної характеристики: особою злочинця, слідовою картою, обстановкою вчинення тощо.

Спосіб вчинення злочинів у криміналістиці завжди був об'єктом детальної уваги вчених, оскільки він виступає своєрідним «ключем» до розкриття злочинів, відображає характерні риси діяльності особи, є визначальною ланкою в розробці окремих методик і в деяких випадках уможливорює розмежування окремих видів злочинів, нерідко ставить перед криміналістикою нові завдання тощо.

Вивченню способу вчинення злочину у криміналістичній літературі приділяється велика увага. Так, М. В. Салтевський під способом вчинення злочину розуміє комплекс причинно і функціонально пов'язаних довільних (і частково мимовільних) цілеспрямованих дій злочинця [1, с. 421].

Дії з підготовки, вчинення та приховування злочину утворюють єдиний спосіб вчинення злочину, оскільки спрямовані на досягнення кінцевого результату та охоплюються загальною метою. У зв'язку з цим більш обґрунтованою є точка зору Г. Г. Зуйкова, який визначає спосіб вчинення злочину як систему об'єднаних загальним задумом дій злочинця з підготовки, вчинення і приховування злочину, детермінованих об'єктивними і суб'єктивними факторами, поєднаних з використанням відповідних знарядь і засобів та умов місця та часу [2, с. 32]. Вчений зазначає, що «на відміну від кримінально-правового і кримінально-процесуального понять «спосіб вчинення злочину», його криміналістичне поняття і значення є найширшими і ємнішими» [2, с. 41].

Загалом, спосіб учинення злочину має велике значення, оскільки, на думку Ю. В. Гавриліна, способу вчинення злочину притаманні індивідуальна визначеність, відносна стійкість та відображення в навколишньому середовищі у вигляді слідів. Це дозволяє ідентифікувати злочинця за ознаками способу вчинення злочину [3, с. 28]. Адже способи як окремі прояви, як зазначає С. М. Зав'ялов, зараз значно видозмінюються не тільки у зв'язку з появою нових видів злочинів, але й в рамках традиційних діянь внаслідок значної зміни можливостей та умов злочинної діяльності [4, с. 151-152]. Спосіб вчинення злочину це дія чи бездіяльність з метою досягнення злочинного результату, а також знаряддя і засоби вчинення злочину, обрані чи створені злочинцем для реалізації злочинного наміру: місце, час тощо, а спосіб приховання злочину визначив як дії, направлені на маскуванню слідів злочину або їх знищення.

Криміналістичний аналіз розбійних нападів на інкасаторів вказує на особливості способів та інші ознаки їх вчинення, що дає підстави віднесення цих установ до особливих об'єктів безпеки, які потребують досягнення певного ступеня захищеності, а відтак здійснення комплексу організаційних і спеціальних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки цінностей, персоналу та інших складових цієї системи від злочинних посягань [5, с. 62].

Вчиненню розбійних нападів на інкасаторів передують ретельна підготовка, яка включає в себе: попереднє визначення об'єкта злочинного посягання, вивчення місця вчинення злочину, з'ясування маршруту руху автомобіля інкасації, режиму інкасації, осіб інкасаторів, охоронців, водіїв, їх можливості вчинення опору, визначення приблизної суми грошей, розробку плану нападу, добір учасників і розподіл ролей, проведення тренування й детальне відпрацювання своїх дій на місці події, підготування необхідної зброї, транспортних засобів, розроблення прийомів та методів маскуванню зовнішності співучасників (наприклад, використання масок), тактики поведінки на випадок затримання тощо.

Як показують окремі дослідження, особливістю вчинення насильницьких заволодінь державними та громадськими грошовими коштами, вчинених організованими групами осіб, є тривалість підготовки (від 1 до 2,5 років), основні напрями якої полягають у вербуванні членів групи, знайомстві з касирами і працівниками охорони, підготовці алібі, призначенні часу нападу [6, с. 81].

Як зазначається у науковій літературі, на вибір способу вчинення злочину і його підготовку суттєво впливають обставини, що характеризують предмет злочинного посягання, зокрема: стан охорони грошових коштів; час, місце та режим інкасації; кількість осіб, що обслуговують операцію з грошовими коштами; спроможність цих осіб чинити опір злочинцям тощо [7, с. 8].

Слід також звернути увагу на те, що підготовка до вчинення злочину здійснюється в умовах суворой конспірації.

Отже, виділимо такі типові дії з підготовки до вчинення розбійного нападу на інкасаторів: вибір об'єкту, на який злочинці мають намір вчинити напад, збирання інформації про об'єкт нападу, що зазвичай здійснюється через інформаторів, які співпрацюють зі злочинцями; вивчення злочинцями об'єкту нападу та обстановки, в якій належить діяти, режиму діяльності об'єкта злочинного посягання; вивчення злочинцями юридичної літератури, спеціальної літератури, довідників, одержання консультацій і порад від обізнаних осіб [8, с. 21-23]; підготування зброї чи предметів, які її замінюють, необхідних злочинцям для зупинення опору жертви, автотранспорту для пересування до об'єкту нападу та перевезення пограбованого. Нерідко для цього викрадають особистий автотранспорт; попередній зговір між учасниками нападу (характерний для випадкової, не стійкої злочинної групи) або чіткий поділ ролей (властивий високоорганізованим, стійким і добре законспірованим злочинним формуванням), призначення часу вчинення нападу; відпрацювання способу вчинення розбійного нападу, у тому числі: винесення, вивезення, переховування або збування здобутого під час нападу; підшукування

способів зміни зовнішності виконавців нападу та забезпечення алібі спільникам; вибір способу приховування злочину; дотримання конспірації [9, с. 253].

Таким чином, дії злочинців при підготовці до розбійного нападу на інкасаторів пов'язані, як правило, єдиним умислом із майбутнім злочинним актом і можуть бути безпосередньою умовою застосування ними певного способу вчинення злочину та усунення опору.

Підготовка до вчинення розбійного нападу на інкасаторів може складатися з різних за складністю, змістовним наповненням, тривалістю в часі дій злочинців, які охоплюються єдиним злочинним задумом.

Вибір місця та моменту вчинення розбійного нападу залежать від чисельності та озброєності злочинної групи, обстановки на місці вчинення нападу, на маршруті руху автомобіля, особливостей охорони тощо.

Виходячи з перерахованих обставин, напади відбуваються при підході інкасаторів до автомобіля, при посадці чи виході з нього, при виході з банку, через влаштування засад, блокування спецавтомобіля або його зупинення транспортним засобом, призначеним для зіткнення, із використанням форменого одягу співробітників поліції. Також непоодинокими є випадки, коли напади вчиняються за сприянням осіб, яким відома певна інформація щодо проведення інкасації.

Окремі наукові дослідження свідчать, що найбільш характерними способами вчинення грабежів та розбійних нападів при інкасації грошових коштів, цінностей та цінних паперів є: напад на відкритій місцевості, вчинений із використанням фактора раптовості та без застосування насильства – 16,3%; напад на відкритій місцевості, вчинений із використанням або погрозою використання насильства – 57,1%; напад на інкасаторів та касирів біля обмінних пунктів – 1,8%; напад на інкасаторів та касирів у залізничному транспорті – 1,2%; напад на водіїв інкасаторських машин тощо – 23,6% [10, с. 48].

З приводу підготовки та вчинення розбійних нападів на інкасаторів, то особами,

які його планували, здійснювалося: спостереження за інкасаторськими автомобілями біля центрів оптово-роздрібною торгівлі (гіпермаркетів «Епіцентр», «Ашан», «Метро» тощо) та вибір автомобіля, що не обладнаний додатковими засобами захисту, зокрема такими, як броньоване скло, двері, бокові частини кузова чи дно; фіксування часу прибуття автомобіля, проміжку часу, необхідного для завантаження грошей, відслідковування маршрутів приїзду та від'їзду інкасаторів; вивчення місцевості поряд із запланованим місцем вчинення злочину; придбання у раніше не знайомих осіб через оголошення в засобах масової інформації або на Інтернет-сайтах нерозмитнених автомобілів у кількості 2-х шт. Один автомобіль призначений для зіткнення з автомобілем інкасаторів (так званий «биток»), а інший – для зникнення з місця вчинення злочину та транспортування викрадених грошових коштів. Вартість кожного автомобіля складала приблизно 2000–2500 доларів США. Підготовчий етап складав близько 2-х місяців.

При завантаженні автомобіля грошима, два посібника та співорганізатор перебували на відстані від центру оптової торгівлі. Після того, як автомобіль почав рухатися одним із маршрутів, особи, що спостерігали, за допомогою заздалегідь придбаних мобільних телефонів повідомили виконавців про початок нападу. Після чого виконавці в кількості 4-х осіб на двох автомобілях почали рухатися назустріч інкасаторам. При наближенні до інкасаторського автомобіля, водій автомобіля, призначеного для зіткнення, виїздив на зустрічну смугу, внаслідок чого відбувалося лобове зіткнення та автомобіль інкасаторів зупинявся. Відразу ж три виконавці, які знаходилися в іншому автомобілі, що рухався слідом за «битком», здійснювали напад, забирали гроші та зникали з місця вчинення злочину.

Під час вчинення розбійного нападу використовувалися такі засоби: два нерозмитнені легкові автомобілі; вогнепальна зброя – два АКСУ-74; спецодяг темного кольору, рукавички, маски; молот для розбиття скла; водій «битка» був одягнений в мотоциклетний шолом; нові мобільні телефони

та стартові пакети; орендовані квартири, куди члени групи приїздили для спільного планування тактики дій при вчиненні розбою, поведінки при затриманні та позиції при проведенні дослідчої перевірки і досудового слідства.

Розбійні напади вчиняються зухвало і нещадно, при цьому застосовується вогнепальна зброя. При цьому нападом є протиправне, несподіване, раптове застосування насильства до потерпілого з метою заволодіння майном або надбання іншої матеріальної вигоди, яке позбавляє його можливості і рішучості протидіяти злочинцю [11, с. 105].

Аналіз окремих розбійних нападів на інкасаторів свідчить, що злочинцями під час їх вчинення використовувалися такі види зброї, як пістолети «ТТ», «ПМ», помпова рушниця «Вінчестер», автомати АК, АКМС, АКС-74У, пістолет «ПГШ-790», пристрій травматичної дії револьвер «Корнет» для стрільби патронами з гумовими кулями, обріз мисливського зброї, пістолет-кулемет «Скорпіон» тощо.

Напади відбуваються раптово і швидко. Виконуються вони на досить високому організаційному рівні, у переважній більшості випадків – організованими групами. Після вчинення злочину нападники зникають з місця події на автомобілях, в окремих випадках – на інкасаторських, зі значною сумою грошових коштів.

При цьому, як показують окремі наукові дослідження, в 23,0% випадків такі злочини закінчуються убивством потерпілих, у 22,0% випадків – замахом на вбивство, а в 45,4% випадків – спричиненням тяжкої шкоди їх здоров'ю [12, с. 29].

За результатами дослідження, проведеного В. І. Завидняком, злочини проти інкасації грошових коштів, цінностей та цінних паперів у 97,0% випадків вчинялися групою осіб. При цьому, вони вчинялися з попередньою підготовкою у 98,3% випадків, підбиранням учасників та розподіленням між ними ролей – 95,1% випадків; попереднім підшукуванням об'єкта злочинного посягання та вибором місця вчинення злочину – у 98,2% випадків [10, с. 49].

Необхідно також зазначити, що виконавці в період вчинення запланованого

злочину, з огляду на обстановку, що змінюється, чи інші обставини, можуть змінювати спосіб вчинення злочину, вчиняти не заплановані раніше злочинні дії, використовувати інші знаряддя тощо.

Злочинці ще під час підготовки до вчинення злочину обмірковують дії, спрямовані на приховування його слідів, прагнучи, щоб на місці злочину не залишилось або залишилось якомога менше слідів і при виникненні підозри у їх причетності до злочину – довести свою невинуватість.

З точки зору криміналістики, інформація про спосіб приховування злочинної діяльності має важливе значення, оскільки вона дозволяє повною мірою розкрити зміст і спрямованість дій злочинців. Знання способів приховування злочину і прийомів, які використовуються при цьому, уможливує ефективно виявляти та розслідувати розбійні напади на інкасаторів.

У криміналістиці спосіб приховування злочину прийнято розглядати як діяльність (елемент злочинної діяльності), яка спрямована на перешкоджання розслідуванню через приховування, знищення, маскування або фальсифікацію слідів злочину та злочинця, а також їх носіїв.

Приховування факту злочину, його слідів та особи злочинця – це складне та, на жаль, маловивчене суспільно небезпечне явище. Деякі різновиди цих діянь утворюють самостійні склади злочинів, інші є способами протидії органам слідства у встановленні істини у кримінальному провадженні, збиранні доказів та виявленні ознак злочину. Приховування можливе при будь-якому злочині, навіть, якщо він вчинений у присутності багатьох осіб, наприклад, грабіж чи розбій.

Наукові положення стосовно способів приховування злочину, є складовою частиною криміналістичного вчення про спосіб учинення злочину. Тією чи іншою мірою ця проблема розглядалася багатьма криміналістами.

Зміст способу приховування злочину є сукупністю (системою) дій, які виконуються з метою перешкоджання викриттю злочину і його слідів, а також для уникнення відповідальності. Прагнення уникнути

відповідальності за вчинений злочин і є тим фактором, який спонукає злочинців до виконання дій з його приховування. Дії, спрямовані на приховування злочину, виконуються у різних формах і різними суб'єктами. Однак їх спрямованість визначена самим змістом злочинної діяльності.

Дослідження питання приховування злочинів на теоретичному рівні і в практиці розслідування необхідно проводити у взаємозв'язку з даними про дії, які виконуються злочинцями на підготовчому етапі та етапі безпосереднього вчинення злочину. Зміст дій із приховування злочину може мати досить виражену структуру та характеризуватися системою (сукупністю) дій різного ступеня складності виконання.

Оскільки розбійні напади на інкасаторів відбуваються швидкоплинно і у більшості випадків на відкритій місцевості із застосуванням вогнепальної зброї, де може бути певна кількість випадкових свідків, на місці вчинення злочину нападники не вчиняють якихось дій із приховування злочину, тому що немає ні сенсу, ні можливості щось приховувати. Хоча, водночас, нападники намагаються якомога ретельніше вчинити напад і захопити грошові кошти, діяти злагоджено, без якихось збоїв, щоб залишити якомога менше слідів. А от після нападу, якщо злочинцям вдалося зникнути з місця події, вони вчиняють дії, спрямовані на приховування того, що саме вони вчинили напад, зокрема, на певний час, так би мовити, «лягають на дно».

Таким чином, можна виокремити три етапи вчинення розбійних нападів на інкасаторів, а саме:

1) приготування до вчинення розбійного нападу на спеціалізовані банківські транспортні засоби, яке може полягати у наступному:

Ø в підборі співучасників та розподіленні ролей;

Ø в придбанні, переробці та виготовленні зброї, різноманітних знарядь зламу, а також засобів пересування;

Ø збір інформації про об'єкт нападу (вид автомобіля, маршрут руху, кількість охорони, наявність супровідного транспорту, врахування можливості швидкої допомоги);

Ø в маскуванні зовнішності злочинців, транспортного засобу; необхідності знищення слідів злочину в цілому;

Ø підготовка місць для подальшого зберігання награбованого, та знарядь злочину.

Слід також додати, що під час вибору спеціалізованого транспортного засобу для нападу, злочинці враховують місце його розташування-маршруту, віддаючи перевагу при цьому окраїнам, де менша інтенсивність руху транспорту та пішоходів, кількість обслуговуючого персоналу та, звісно, охорони. Найбільшу увагу злочинці приділяють місцям зупинки спеціалізованого автомобіля банку та передачі або отриманні коштів. Також елементом підготовки до злочину є створення правдоподібного алібі. Під час безпосереднього вчинення злочину нападники вдаються до заходів щодо маскування зовнішності. З цією метою злочинці натягують низько на чоло головний убір, надягають сонцезахисні окуляри, маски, піднімають комір верхнього одягу тощо.

Характерною особливістю слідів тут є те, що злочинці на стадії підготовки до злочину, не приділяють великого значення залишеним по собі слідам, та в більшості випадків, не вживають заходів, щодо їхнього знищення, або приховання.

2) безпосереднє вчинення розбійного нападу на інкасаторів.

а) напад на спеціалізований банківський транспортний засіб здійснюється шляхом його примусового зупинення, шляхом влаштування штучної перешкоди чи тараном автотранспортом (ДТП) та послідуєчого збройного штурму. *Так, наприклад на вулиці Сабурова, 2-А у Деснянському районі Києва, навпроти супермаркету «Метро», невідомий автомобіль скоїв лобове зіткнення з автомобілем інкасаторів, заблокувавши таким чином його рух. Після цього до транспортного засобу банківської установи підбігли четверо чоловіків у масках та, погрожуючи зброєю, розбили бокове скло інкасаторського автомобіля і примусили банківських працівників вийти з неї, після чого забрали гроші й зникли з місця події. Злочинці викрали 2 млн. гривень [13].*

б) напад на спеціалізований банківський транспортний засіб коли інкасатор

здійснює інкасацію коштів (збирання та доставка інкасаторами згідно з укладеними з клієнтами договорами валютних цінностей клієнтів до каси банківської установи та у зворотному напрямку). Тобто коли інкасатор у зв'язку з виконанням своїх обов'язків знаходився поза спеціалізованого банківського транспортного засобу.

в) напад на спеціалізований банківський транспортний засіб здійснює один із інкасаторів (колишній співробітник та колега інкасаторів або інкасатор, який спокусився на кошти, що перевозяться). Так, наприклад на інкасаторську бригаду вчинив розбійний напад такий самий інкасатор. А саме на вулиці Інститутській м. Києва двоє громадян зробили спробу відібрати велику суму національної валюти в інкасаторів, які саме прямували вулицею. Инкасатори, побачивши колишнього колегу, всупереч робочим інструкціям, зупинилися і перекинулися друг з другом кількома словами, а далі інкасатори навіть погодилися на прохання колишнього колеги підвезти до найближчої станції метро – «Хрещатик». Потрапивши до транспорту нападники відразу ж напали на інкасаторів. Инкасатори були захоплені зненацька і тому у автомобілі зав'язалась бійка. В той час поруч знаходилась аварійна машина «Київенерго», електромонтери, побачивши, що в інкасаторському авто відбувається бійка, швидко зрозуміли, що необхідно втрутитися. А з часом нагодився й районний наряд патрульно-постової служби. Загальними зусиллями обох розбійників було затримано [14, с. 18].

3) приховування слідів розбійного нападу на банківські установи та інкасаторів. З метою приховати сліди нападу, а також унеможливити використання розшукових засобів та службо-розшукової собаки, злочинці здебільшого застосовують: рукавички, умисну зміну голосу та мови, витирання ганчіркою предметів, спалювання предметів з якими мали фізичний контакт та до яких торкались, використання речовин, які нейтралізують запах (тютюн, бензин, одеколон). Так, наприклад в Італії в передмісті міста Марсель, Франція по серед дороги злочинна група в кількості 10 осіб, озброєна автоматичною зброєю військового зразка, одягнені в темний одяг та маски, заблокувала автомобіль інкасаторів американської інкасаторної фірми «Лу-

міс» двома вантажними автомобілями, кабінні вантажівок були підірвані розривними гранатами, що створило димову завісу яка прикривала дії злочинців (фото ліворуч). Автомобіль злочинців був підігнаний безпосередньо до автомобіля інкасаторів та перевантажено гроші у сумі 1 млн. євро. Після того як гроші були в автомобілі злочинців, декілька осіб злочинної групи, почали розливати на проїзну частину автодороги бензин з канистр, щоб знищити свої сліди пересування поряд з автомобілем інкасаторів та сліди автотранспорту (фото праворуч) [14, с. 14–15; 15, с. 35–36].

Таким чином, спосіб вчинення злочину є одним із головних елементів криміналістичної характеристики. Встановлення способу вчинення розбійного нападу на інкасаторів допомагає з'ясувати, що відбулося на місці події та спланувати низку заходів із розслідування кримінального правопорушення.

Виходячи із прийнятого в криміналістиці розуміння способу вчинення злочину, варто охарактеризувати спосіб учинення розбійних нападів на інкасаторів як систему дій із їх підготовки, вчинення та приховування. При цьому, вчиненню розбійних нападів на інкасаторів передують ретельна підготовка, яка включає: попереднє визначення об'єкта злочинного посягання, вивчення місця вчинення злочину, з'ясування маршруту руху автомобіля інкасації, режиму інкасації, осіб інкасаторів, охоронців, водіїв, їх можливостей вчинення опору, визначення приблизної суми грошових коштів, розробку плану нападу, добір учасників і розподіл ролей, проведення тренування й детальне відпрацювання своїх дій на місці події, підготування необхідної зброї, транспортних засобів, розроблення прийомів та методів маскуванню зовнішності співучасників (наприклад, використання масок), тактики поведінки на випадок затримання.

Література

1. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі): підручник. Київ: Кондор, 2005. 588 с.
2. Зуйков Г. Г. Криминалистическое учение о способе совершения преступления:

автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза». Москва, 1970. 48 с.

3. Гаврилин Ю. В. Расследование преступлений против личности и собственности : учеб. пособ. Москва : «Ось-89», 2006. 384 с.

4. Завьялов С. М. Новые элементы и характеристики способа совершения преступлений. *Актуальні проблеми криміналістики*. 2001. № 4. С. 151–159.

5. Клочко А. М., Мисливий В. А. Місце банківських установ серед об'єктів кримінологічної безпеки. *Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2014. Вип.1 (1). С. 61–67.

6. Шматов М. А. Криминалистическая характеристика насильственных завладений государственными и общественными денежными средствами, совершенных организованной группой лиц. *Вопросы совершенствования криминалистической методики*. Волгоград, 1981. С. 78–81.

7. Шматов М. А. Расследование насильственных завладений государственными и общественными денежными средствами, совершенных организованной группой лиц : учеб. пособ. Волгоград : ВСШ МВД СССР, 1987. 64 с.

8. Сафронов С. О. Методика розслідування умисного заподіяння тяжких і середньої тяжкості тілесних ушкоджень : наук.-практ. посіб. Харків, 2003. 174 с.

9. Костира А. М. Криміналістична характеристика розбійних нападів на інкасаторів. *Право і суспільство*. 2010. № 6. С. 252–256.

10. Завидняк В. І. Особливості розслідування злочинів, учинених проти інкасації грошових коштів, цінностей і цінних паперів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Ірпінь, 2009. 226 с.

11. Аленин Ю. П. Выявление и расследование очагов преступлений : теория и практика : монография. Одесса, 1996. 267 с.

12. Фахритдинов И. Ю. Предупреждение разбойных нападений на инкасаторов: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.08.М.: Акад. эконом. безопасности МВД РФ, 2011. 177 с.

13. Кримінальне провадження № 12017070150000038. Архів Деснянського районного суду м. Києва, 2014 р.

14. Таран О. В., Чернявський С. С. Протидія розбійним нападам на банківські установи: метод. реком. Київ, Нац. акад. внутр. справ, 2012. 48 с.

15. Оперук В. І. Методика розслідування розбійних нападів на банківські установи: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2010. 228 с.

Дослідження способу вчинення злочину має важливий характер при розслідуванні кримінальних правопорушень. Недарма в загальній теорії криміналістики спосіб учинення злочину давно і дуже ретельно вивчається. Адже зазначений елемент механізму злочину в структурі будь-якої криміналістичної характеристики посідає важливе місце. Не є виключенням і розслідування хуліганства, що вчинене у публічних місцях. Тому що багатоманітність способів вчинення зазначеного кримінального правопорушення дає можливість виокремити певні кореляційні зв'язки між ними та іншими елементами криміналістичної характеристики: особою злочинця, слідовою картою, обстановкою вчинення тощо.

Спосіб вчинення злочинів у криміналістиці завжди був об'єктом детальної уваги вчених, оскільки він виступає своєрідним «ключем» до розкриття злочинів, відображає характерні риси діяльності особи, є визначальною ланкою в розробці окремих методик і в деяких випадках уможливує розмежування окремих видів злочинів, нерідко ставить перед криміналістикою нові завдання тощо.

У статті наголошено, що спосіб учинення злочину є одним із головних елементів криміналістичної характеристики. Встановлення способу вчинення розбійного нападу на інкасаторів допомагає з'ясувати, що відбулося на місці події та спланувати низку заходів із розслідування кримінального правопорушення. Виходячи із прийнятого в криміналістиці розуміння способу вчинення злочину, розкрито способи вчинення розбійних нападів на інкасаторів

як систему дій із їх підготовки, вчинення та приховування. При цьому наголошується, що вчиненню розбійних нападів на інкасаторів передують ретельна підготовка.

Вчиненню розбійних нападів на інкасаторів передують ретельна підготовка, яка включає в себе: попереднє визначення об'єкта злочинного посягання, вивчення місця вчинення злочину, з'ясування маршруту руху автомобіля інкасації, режиму інкасації, осіб інкасаторів, охоронців, водіїв, їх можливості вчинення опору, визначення приблизної суми грошових коштів, розроблення плану нападу, добір учасників і розподіл ролей, проведення тренування й детальне відпрацювання своїх дій на місці події, підготування необхідної зброї, транспортних засобів, розроблення прийомів та методів маскуванню зовнішності співучасників (наприклад, використання масок), тактики поведінки на випадок затримання.

Ключові слова: розбій, інкасатори, спосіб вчинення, криміналістична характеристика, напад, насильство, розслідування.

WAYS TO COMMIT ROBBERIES AGAINST COLLECTORS

The study of the method of committing a crime is important in the investigation of criminal offenses. No wonder in the general theory of criminology, the method of committing a crime has long been studied very carefully. After all, this element of the mechanism of the crime in the structure of any forensic characterization occupies an important place. The investigation of hooliganism committed in public places is no exception. Because the variety of ways to commit this criminal offense makes it possible to distinguish certain correlations between them and other elements of forensic characteristics: the identity of the

offender, the trace, the circumstances of the commission, and so on.

The method of committing crimes in criminology has always been the subject of detailed attention of scientists, as it acts as a kind of "key" to the detection of crimes, reflects the characteristics of the individual, is a defining element in the development of certain methods and in some cases allows differentiation of crimes. new tasks before criminology, etc.

The article emphasizes that the method of committing a crime is one of the main elements of forensic characterization. Establishing the method of robbery of collectors helps to find out what happened at the scene and to plan a number of measures to investigate the criminal offense. Based on the accepted understanding in criminology of the method of committing a crime, the methods of robbery of collectors as a system of actions for their preparation, commission and concealment are revealed. It is noted that the robbery of collectors is preceded by careful preparation.

Robbery attacks on collectors are preceded by careful preparation, which includes: preliminary determination of the object of criminal encroachment, study of the crime scene, finding out the route of the collection vehicle, collection regime, collectors, security guards, drivers, their ability to resist, determination of the approximate amount of money, development of the plan of attack, selection of participants and distribution of roles, carrying out training and detailed working off of the actions on a scene, preparation of the necessary weapon, vehicles, making techniques and methods of masking the appearance of accomplices (for example, the use of masks), tactics of behavior in case of detention.

Keywords: robbery, collectors, method of commission, forensic characteristics, attack, violence, investigation..